

Örebro 2009-02-03

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissyttrande angående

Slutbetänkande av LSS-kommittén *Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning SOU 2008:77*

Sammanfattande synpunkter

Assistansia är verksam i huvudsak inom insatsområdet personlig assistans (LSS och LASS). Vår verksamhet utgår från den enskildes möjlighet till självbestämmande och integritet för att åstadkomma jämlikhet i levnadsvillkoren och full delaktighet i samhällslivet. Valfrihet och därmed påverkan av den individuella livssituationen för den assistansberättigade är en grundsten för oss.

Förslaget från LSS-kommittén innehåller förbättringar för den assistansberättigade och samhället gällande vilka krav som ska ställas på en assistansanordnare avseende ansvar, kvalitet och utförande men också inskränkningar för den assistansberättigade i förhållande till intentionen med de ursprungliga lagarna. Assistansias viktigaste synpunkter är sammanfattade nedan.

- **Tillstånd och tillsyn** kommer garantera att den assistansberättigade får en god kvalitativ tjänst och att medborgarna kan vara trygga i **att assistansreformen uppfyller intentionerna med lagen**. Att ha **en huvudman** kommer att förenkla för samtliga parter och förhoppningsvis att underlätta den enskildes möjlighet till **likvärdig bedömning** av assistansbeslut oavsett bostadsort.
- Assistansia anser att förslaget om en **minimigräns** på **20 timmar** för rätt till personlig assistans ska **strykas**. Gränsdragningen vid 20 timmar grundläggande behov per vecka har sin grund i den personliga assistansens kostnadsfördelning mellan stat och kommun. Den saknar således koppling till personers med funktionsnedsättningar verkliga behov av stöd. **Någon nedre tidsgräns bör inte finnas. Det samlade stödbehovets tidsmässiga omfattning ska vara avgörande för om personlig assistans beviljas eller inte.**
- Det **grundläggande behovet som avser annan hjälp** som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade anser Assistansia **ska behållas**. Detta eftersom det är av väsentlig betydelse för vissa personer med funktionsnedsättningar och **avgörande för deras möjlighet till en livskvalitet i enlighet med reformens syfte**.

- **Om förslaget blir verklighet kommer ca 3.300** personer (1 oktober 2007) som idag har personlig assistans enligt LSS sannolikt **att mista sin assistans**, få försämrade levnadsvillkor och även tappa valfriheten om inte kommunerna inför valfrihet eller att valfrihet skrivs in i lagen. Det i kombination med maxtaget på 40 timmar i veckan kommer att inskränka individens möjlighet till att yrkesarbeta och delta i samhällslivet.
- Den **föreslagna förändringen av schablonbeloppets uppräknings**, innebärande att övriga kostnader justeras enligt Netto Pris Index, **skulle kraftigt försämra möjligheterna att bedriva kvalitativ assistans**. Övriga kostnader består i huvudsak av lönekostnader för tjänstemän och uppräknings av hela schablonbeloppet bör därför ske med en och samma metod.
- **Det föreslagna låga ersättningsbeloppet för sjuklöner** baseras på en **felaktig beräkningsgrund**. Om en schablonersättning införs, **måste denna vara väsentligt högre** än vad kommittén föreslagit.
- En markant uppstramning och **ett förtydligande kring landstingens ansvar för tillhandahållande av hjälpmedel är nödvändigt**. Om rätten till dubbelbemanning ska vara avhängigt av hjälpmedelsfrågan, utan ett fungerande ansvar, riskerar den assistansberättigade att hamna i kläm utan vare sig hjälpmedel eller dubbelbemanning.

Assistansia anser att det är **angeläget att Tillstånd och tillsyn införs snarast** och föreslår att Tillstånd och tillsyn lagstiftas separat för att träda i kraft **senast den 1 januari 2010**. Detta för att undvika att ett eventuellt senare ikraftträdande av Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning försenar det så viktiga behovet av att säkerställa att lagens intentioner avseende kvalitet och trygghet infrias.

En mer detaljerad beskrivning av våra synpunkter redogör vi för i respektive avsnitt. För att underlätta läsandet står LSS-kommitténs förslag med kursiv text och Assistansias synpunkter med normalt teckensnitt. Förslag i slutbetänkandet som inte har kommenterats är utelämnade.

Assistansias synpunkter på LSS-kommitténs slutbetänkande

4.2 LSS – en lag om sociala tjänster

1. *Regleringen av de insatser och uppgifter som nu anges i LSS och LASS samlas och förtydligas i en lag så att det inte ska råda någon tvekan om stödets och servicens karaktär av sociala tjänster.*
2. *Regeringen bör skyndsamt utreda en särskild reglering av skyddsåtgärder i verksamheter med stöd, service, omsorg och omvårdnad för personer med funktionsnedsättningar. Utgångspunkten bör vara att dessa åtgärder inte ska ske*

med stöd enligt LSS eller SoL, men inte heller i en gråzon där åtgärderna saknar laglig grund.

- 3. Det införs en regel i LSS som ger den enskilde rätt att få företräde inför nämnden i ett ärende som rör myndighetsutövning gentemot denne.*
- 4. Regeringen bör överväga att införa handläggningsregler i LSS för att stärka den enskildes rätt enligt lagen.*

Assistansia instämmer med punkt 1, 3 och 4.

Angående skyddsåtgärder och aktiv tillsyn, punkt 2 ovan, hänvisar vi till avsnitt 6.3, Behov, längre fram i detta dokument där vi redovisar vår avvikande uppfattning och lämnar ändringsförslag.

4.3 Vilka syften och mål ska lagen ha?

- 1. De syften, mål, inriktningar och kvalitetsnivåer som anges i LSS redigeras i syfte att tydliggöra sammanhang och syfte. I dag är de utspridda i olika paragrafer och under olika rubriker.*
- 2. Regeringen bör särskilt uppmärksamma skillnader i syften och målsättningar mellan LSS och SoL vid en översyn av hur den senare lagen fungerar som redskap för att uppnå de nationella målen för handikappolitiken. Det bör då prövas om SoL ska kompletteras med en bestämmelse om att personer med funktionsnedsättning som får bistånd med anledning av funktionsnedsättningen genom detta ska tillförsäkras goda levnadsvillkor.*

Assistansia instämmer med punkt 1.

Angående punkt 2 anser Assistansia att det är positivt att ambitionsnivån i SoL höjs men vill betona vikten av att LSS fortsatt behåller sitt värde som en rättighetslag där vissa personer med funktionsnedsättningar kan beviljas särskilda insatser. Detta är av särskild vikt för att uppnå de nationella handikappolitiska målen.

4.4 Personkretsen

- 1. Den nuvarande personkretsen med dess tre grupper ska i princip bestå.*
- 2. I personkrets 1 ändras "autism och autismliknande tillstånd" till "autismspektrumtillstånd"*
- 3. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att sammanfatta kunskapsläget kring vilka diagnoser som ingår i autismspektrumet, att närmare precisera vilka diagnoser som ska ingå i personkrets 1 samt att ge ytterligare vägledning till kommunerna om hur tillämpningen ska göras.*
- 4. En generell gräns för nybeviljande av insatser enligt LSS vid 65 år bör införas i lagen. Gränsen bör gälla alla de tre grupper som anges i personkretsen.*

Assistansia instämmer med förslag 1, 2 och 3.

När det gäller punkt 4 anser Assistansia att åldersgränsen för nybeviljande av insatser ska rimligen följa bedömningen av människans arbetsförmåga så att den är i linje med aktuell pensionsålder. Denna gränsdragning bör avgöra när en funktionsnedsättning kan bedömas

bero på normalt åldrande eller ej och därmed utgöra den generella gränsen för nybeviljande av insatser enligt LSS.

4.5 Ett barnperspektiv i LSS

1. *En bestämmelse införs i LSS för att stärka barnens ställning inom lagens tillämpningsområde. Bestämmelsen svarar mot artikel 3 i FN:s barnkonvention och innebär att när åtgärder rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver.*
2. *En bestämmelse om barns rätt att få relevant information och att komma till tals beträffande åtgärder som rör dem införs i LSS. När en åtgärd rör ett barn ska barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad. För att kunna uttrycka sin inställning måste barnet ha tillgång till information om den aktuella åtgärden och om det finns möjlighet att välja åtgärd, de följer som de olika åtgärderna kan tänkas få.*
3. *Regeringen bör uppdra åt Socialstyrelsen att ta fram metoder som kan användas för att säkerställa att barns och ungas inställning och synpunkter kommer fram inför beslut om insatser och också i det dagliga arbetet med barn med olika former av funktionsnedsättningar.*
4. *Om regeringen bedömer att en bestämmelse bör införas i SoL som ger socialnämnden rätt att tala med barn utan vårdnadshavarens samtycke i alla utredningar enligt 11 kap. 1 SoL bör man även överväga om det finns behov av motsvarande bestämmelse i LSS.*
5. *En obligatorisk registerkontroll införs av personer som ska arbeta som personliga assistenter åt barn och unga. Kravet på registerkontroll ska dock inte omfatta den som är vårdnadshavare för den assistansberättigade. Motsvarande registerkontroll införs också för dem som söker anställning i annan verksamhet enligt LSS. Den som erbjuds anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande ska lämna registerutdrag.*
6. *När registerkontroll underläts i enskild verksamhet enligt LSS ska tillståndet kunna återkallas. Sanktioner ska endast kunna användas när underlåtenheten är av allvarligt slag.*
7. *Kontrollen av personliga assistenter och personal inom LSS-området bör jämföras med den av skolpersonal när det gäller vilka brott som ska anges i utdrag ur belastningsregistret, giltighetstid och återlämnande. Registerutdrag eller kopia av det ska bevaras under minst två år från det att anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen eller liknande påbörjades.*
8. *Tillsynsmyndigheten bör i sitt arbete informera om den rätt arbetsgivare har att inom bl.a. vård av utvecklingsstörda eller vård av barn och ungdom få ett utdrag ur belastningsregistret i fråga om den som den enskilde avser att anställa eller anlita som uppdragstagare.*

Assistansia instämmer delvis men anser följande avseende punkt 1, 2, 4, 5 och 6.

Punkt 1

Rättssäkerheten bör även stärkas för barnen genom en tydlig process där hjälpbehoven för barn med funktionsnedsättningar jämförs med de hjälpbehov barn i samma ålder, utan funktionsnedsättningar, normalt sett har. För att en sådan jämförelse ska vara meningsfull

måste barns, utan funktionsnedsättningar, hjälpbehov (det normala föräldraansvaret) utredas av myndigheterna. Detta sker inte i dag vilket medför en uppenbar rättssäkerhetsbrist, då beslut om avslag på ansökan om personlig assistans/assistansersättning inte sällan är baserade på att Försäkringskassan eller kommunen anser att det normala föräldraansvaret tillgodoser hjälpbehoven.

Punkt 2

Assistansia anser att det ska finnas tydliga kriterier och förutsättningar för att barnet ska kunna välja åtgärd så att barnets bästa och beslutanderätt tillvaratas samtidigt som rätten till insats beslutas med utgångspunkt i barnets särskilda behov.

Punkt 4

För barnets rättssäkerhet bör det finnas en tydlig regel om att barnet måste ha något ombud eller annan vuxen person med sig vid ett eventuellt samtal. Detta ombud bör vara en neutral person utan anknytning till kommun eller Försäkringskassa.

Punkt 5

Registerkontrollen borde utökas till att avse även personer som ska arbeta med vuxna assistansberättigade som har psykiska funktionsnedsättningar.

Punkt 6

Det bör gälla samtliga assistansanordnare, dvs kommuner, kooperativ och privata företag.

5. Huvudmannaskap för stöd och service

1. *Staten ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans.*
2. *Regeringen bör, vid uppföljningen av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken år 2010, särskilt uppmärksamma den splittrade ansvarsfördelningen med olika huvudmän inom och utom LSS-området.*
3. *Regeringen bör följa upp och utvärdera effekterna av statligt huvudmannaskap för personlig assistans, och andra åtgärder som vi föreslår, och därefter bedöma om det behövs ytterligare förändringar av ansvarsförhållandena.*

Assistansia instämmer med förslaget till ett statligt huvudmannaskap men vill belysa följande.

Om den föreslagna nya insatsen Personlig service med boendestöd introduceras, kommer kommunerna förbli ansvariga för insatser enligt LSS när de grundläggande behoven understiger 20 timmar per vecka. Kommunerna kommer fortsatt att göra en behovsbedömning för att fastställa vilka hjälpbehov som finns och för att fastslå personkretstillhörighet enligt LSS. Följaktligen uppstår det även i framtiden ett dubbelt utredningsarbete.

6.3 Behov

1. *Ett golv för rätten till personlig assistans på minst 20 timmars grundläggande behov per vecka ska införas.*

- 2. Det grundläggande behov som avser att kommunicera ska omfatta tid som behövs för att kommunikation med andra överhuvudtaget ska vara möjlig för meningsutbyten mellan den enskilde och andra personer än dennes personliga assistenter.*
- 3. Det grundläggande behov som avser annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade ska tas bort när det finns en samlad lösning för skydds- och begränsningsåtgärder bland dem som ingår i personkretsen i LSS.*
- 4. Det ska införas ett krav på både grundläggande behov och andra behov för rätt till personlig assistans så att den som enbart har stadigvarande omvårdnadsbehov inte kan beviljas personlig assistans. Barn och unga ska dock, tills de fyllt 21 år, ha rätt till personlig assistans även om de endast har grundläggande behov.*
- 5. Dubbel assistans ska beviljas först efter att möjligheterna att tillgodose behoven genom hjälpmedel och bostadsanpassningar har prövats.*
- 6. LSS ska förtydligas så samtliga behov utreds och beräknas efter en enhetlig modell – även de andra behov som den enskilde har utöver de grundläggande behoven och som gäller aktiviteter i samband med boende, delaktighet i samhällslivet, träning och egenvård.*
- 7. Försäkringskassan bör få i uppdrag att utarbeta normering och rutiner för handläggning av ansökningar om tillfälligt utökad personlig assistans från personer som redan har ett beslut om assistansersättning.*
- 8. Regeringen bör undersöka möjligheterna till en gemensam finansiering av stat och landsting av personlig assistans som utförs i nära anslutning till sjukvård.*
- 9. Regeringen bör ta initiativ till att den tidsperiod som en assistansberättigad i vissa fall kan ha med sin personliga assistent under sjukhusvistelse förlängs.*

Assistansia instämmer delvis med förslaget men anser följande avseende punkt 1, 3, 5, 6 och 7.

Punkt 1

Assistansia anser att förslaget om minimigräns för 20 timmar för rätt till personlig assistans ska strykas. Gränsdragningen vid 20 timmar grundläggande behov per vecka har sin grund i den personliga assistansens kostnadsfördelning mellan stat och kommun. Den saknar således koppling till personer med funktionsnedsättnings verkliga behov av stöd. Eftersom syftet med personlig assistans är att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska få sina behov tillgodosedda bör en eventuell tidsmässig omfattning av grundläggande behov utgå från det faktiska stödbehovet och inte en tidigare modell för kostnadsfördelning. Assistansia anser att rätten till personlig assistans liksom nu ska vara oberoende av omfattningen av grundläggande behov. Någon nedre tidsgräns bör inte finnas, utan det samlade stödbehovets tidsmässiga omfattning ska vara avgörande för om personlig assistans beviljas eller inte.

Personlig assistans är en fungerande insatsform och lagens nuvarande lydelse begränsar rätten till insatser genom personkretstillhörigheten. Insatsens nuvarande form har uppfyllt lagens ändamål och tillförsäkrat personer goda levnadsvillkor och möjliggjort för många människor att leva ett liv som andra. Den nya insatsen Personlig service med boendestöd är obeprövad och det finns inget som tryggar att denna insats kommer att tillgodose samma hjälpbehov. En maxgräns på 40 timmar per vecka kommer att begränsa

möjligheten för personer med funktionsnedsättningar att leva ett liv som andra. Att som idag fritt kunna välja utförare finns inte med i förslaget och möjligheten att påverka utförandet kommer vara begränsat jämfört med dagens situation. (Se vidare avsnitt 7.4, Stöd och service i ordinärt boende).

Om detta förslag blir verklighet måste insatser för att möjliggöra yrkesarbete för personer med grundläggande hjälpbehov understigande 20 timmar per vecka utredas närmare.

Punkt 3

Assistansia instämmer i att personlig assistans inte ska inkludera tvångsåtgärder. Det femte grundläggande behovet är däremot avgörande för att vissa personer med omfattande funktionsnedsättningar får rätt till personlig assistans. Detta grundläggande behov är av väsentlig betydelse då det karaktäriserar hjälpbehovet för personer med autism och andra personer med särskilt behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade. Dessa personers rätt till assistans bör stärkas, inte försvagas. Assistansia anser därmed att detta ska finnas kvar som ett femte grundläggande behov.

Personer med autism, utvecklingsstörning eller förvärvad hjärnskada har många gånger den fysiska förutsättningen att själva tillgodose sina grundläggande behov. Det krävs emellertid ofta att det finns en assistent med ingående kunskaper om den funktionshindrade för att behoven överhuvudtaget ska bli tillgodosedda. Att ta bort detta grundläggande behov innebär i praktiken att endast praktiska behov av hjälp blir assistansberättigande.

Punkt 5

När det gäller rätten till dubbelassistans utifrån möjligheten att tillgodose behovet genom hjälpmedel är det av stor betydelse att hjälpmedlet faktiskt också tillhandahålls av landstinget eller kommunen. Enligt Hälso- och Sjukvårdslagen 3b§ ska landstinget erbjuda hjälpmedel för funktionshindrade. Det finns landsting som nekar till det. Assistansia har även blivit varse om att det pågår en revidering av riktlinjer inom vissa landsting (Östergötland och Gävleborgs län) avseende definitionen och skillnaden på individuellt hjälpmedel och arbetstekniskt hjälpmedel. Assistansersättningen inkluderar bara kostnader för t ex handskar. Definieras ett hjälpmedel som arbetstekniskt tillhandahålls det inte av landstinget och ett beslut enligt Hälso- och Sjukvårdslagen (HSL) går inte att överklaga. Detta leder till 2 problem. Dels riskerar rätten till dubbelassistans bli mycket svag och dels uppkommer ett finansieringsproblem. Försäkringskassans vägledning anger att assistansersättningen inte ska användas för andra hjälpmedel än enklare arbetstekniska som handskar och förkläden. Skulle detta ändras måste schablonbeloppet höjas för att täcka kostnader för lyftar mm eftersom assistansanordnare saknar andra intäkter som kan användas.

Det krävs, oavsett rätten till dubbelbemanning, således en markant uppstramning och förtydligande av regler och riktlinjer avseende vilken part som ska tillhandahålla vilken typ av hjälpmedel.

Först när frågan om hjälpmedel är utredd kan en begränsning av rätten till dubbelassistans bli aktuell. Behovet av dubbelassistans torde således först faktiskt vara tillgodosett av ett hjälpmedel eller bostadsanpassning innan dubbelassistans kan nekas. Det kan däremot

anges i lagen att den enskilde måste ansöka om hjälpmedel/bostadsanpassning innan behovet av dubbelassistans utreds.

Punkt 6

Vid framtagande av riktlinjer för bedömning av assistansbehovet är det viktigt att den beviljade insatsen gör det möjligt att faktiskt genomföra de aktiviteter som assistansen är avsedd för. I LSS-kommitténs slutbetänkande redovisas två modeller för beräkning av personlig assistans. Modell A utgår från att man vid beräkningen endast tar med de aktiva assistansinsatserna medan modell B ser till totala tidsåtgången för den aktivitet som assistansen ska möjliggöra. Assistansia tycker att modell B beskriven i förslaget skapar bättre förutsättningar för att personer med omfattande funktionsnedsättning ska ha möjlighet att leva som andra och delta i samhällslivet på lika villkor.

Den aktiva assistansinsatsen vid till exempel biobesök, besök hos vänner, en kväll på krogen eller en dag på arbetet består så gott som alltid av frekventa punktinsatser av handräckningskaraktär, hjälp med toalettbesök, förflyttningar i otillgänglig miljö, hjälp med av- och påklädning etc. Aktiviteten som sådan kan sträcka sig över flera timmar medan de aktiva assistansinsatserna sammanlagt uppgår till en kortare tid. Utan dessa punktinsatser kan den assistansberättigade emellertid överhuvudtaget inte genomföra sin aktivitet. Då punktinsatserna sällan går att schemalägga måste den assistansberättigade ha en assistent med sig under hela aktiviteten, vilket innebär att assistans måste vara beviljad för aktiviteten som sådan, inte enbart för de aktiva insatserna.

Av lagtexten framkommer att ”övriga behov” ska tillgodoses om de inte tillgodoses på annat sätt. Här behövs ett förtydligande.

Punkt 7

Assistansia anser att en tidsbegränsning för handläggning av ansökan om tillfällig utökning ska införas i samband med utarbetning av normering och rutiner för handläggningen. En tidsbegränsning av handläggningstiden är viktig för att bevara de assistansberättigades rättighet att leva ett liv som andra. Om en ansökan om utökning handläggs efter att behovet uppstått kommer den assistansberättigade förlora möjligheten att genomföra den tilltänkta aktiviteten eller resan. Det är av väsentlig betydelse för den enskilde att kunna få sitt behov utrett och bedömt även om ansökan inkommer efter att behovet uppstått. Detta med anledning av att vissa tillfälliga behov inte kan förutses. Att inte ersätta den assistansberättigade på grund av sen ansökan är inte rimligt med hänsyn till behovet måste tillgodoses oavsett när det uppstår.

6.4 Utförande och kvalitet

1. *Det ska alltid krävas avtal mellan assistansberättigade och assistansanordnare.*
2. *Det ska ställas tydligare krav på assistansanordnares ansvar för god kvalitet. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utarbeta bedömningskriterier som kan användas i tillsynen av assistansanordnare. Bedömningskriterierna ska dock gälla för alla verksamheter med personlig assistans, oavsett om de utförs av kommuner eller enskilda anordnare.*

3. *Av LSS ska framgå att en enskild verksamhet ska vara av god kvalitet och att tillstånd för enskilda verksamheter får förenas med villkor av betydelse för kvaliteten. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att ta fram ytterligare normering.*
4. *Uppdraget att anordna personlig assistans för barn och ungdomar ska omfatta ett ansvar för att insatsen utformas så att deras växande och frigörelse främjas och att verka för att anhöriga får det stöd som de kan behöva i sin roll som personliga assistenter för barn och ungdomar. Socialstyrelsen och länsstyrelserna bör få i uppdrag av regeringen att ta fram metoder för tillsyn av verksamheter med personlig assistans för barn och ungdomar.*
5. *Försäkringskassan bör få i uppdrag att aktivt och fortlöpande ge alla som beviljas personlig assistans information om deras rättigheter och skyldigheter i samband med insatsen.*
6. *Regeringen bör se över om det är möjligt att vidga lagen om bostadsanpassningsbidrag något så att den också täcker in vissa åtgärder som rör assistenters arbetsmiljö.*

Assistansia instämmer delvis med förslaget men anser följande avseende punkt 2, 3, 5 och 6.

Punkt 2

När det gäller utarbetande av bedömningskriterier anser Assistansia att anordnare och branschorganisationer ska ges möjlighet att medverka i Socialstyrelsens arbete.

Punkt 3

Assistansia anser att även kommunerna ska omfattas av samma kvalitetskrav som enskilda verksamheter för att få utföra assistans.

Punkt 5

Försäkringskassan måste tillförsäkras resurser så att information om rättigheter, skyldigheter och förändringar kommer de assistansberättigade tillhanda i anslutning till eventuella förändringar och inte långt senare eller inte alls.

Punkt 6

Assistansia är positiva till förslaget att se över möjligheten att vidga reglerna om bostadsanpassningsbidrag till att även omfatta arbetsmiljöåtgärder. Det är emellertid viktigt att i detta sammanhang vara uppmärksam på att bostadsanpassningsåtgärder inte får göras mot fastighetsägarens vilja. För personer boende i hyres- eller bostadsrätt kan alltså möjligheten till bostadsanpassning vara begränsad av externa faktorer.

6.5 Ersättning

1. *Regeringen bör förändra konstruktionen av det schabloniserade timbeloppet så att den delas upp i två delar. En del ska avse löne- och lönebikostnader och en del övriga kostnader.*
2. *Den del av schablonen som avser löne- och lönebikostnader bör differentieras. Assistans som utförs på vardagar mellan 06.00–22.00 ska ersättas med ett belopp. Assistans som utförs under övrig tid ska ersättas med ett annat, högre*

- belopp. Ett krav för att få den högre schablonen är att den personliga assistenten fått OB-ersättning. Denna del av schablonen bör räknas upp enligt dagens modell.*
- 3. Den del av schablonen som avser övriga kostnader bör räknas upp utifrån nettoprisindex, NPI, istället för som i dag med hänvisning till löneutvecklingen inom området. Värdet av ersättningen för övriga kostnader bör dessutom justeras nedåt så att det i penningvärde likställs med ersättningen vid införandet av det schabloniserade timbeloppet år 1997.*
  - 4. Kostnaden för vikarier i samband med ordinarie assistentens sjukdom bör vid fastställandet av det schabloniserade timbeloppet räknas in i schablonen.*
  - 5. Regeringen bör i sitt arbete med att fastställa det schabloniserade timbeloppet beakta effekterna av sitt förslag att sänka de sociala avgifterna för ungdomar och överväga om schablonbeloppet behöver anpassas i förhållande till detta.*

Assistansia instämmer delvis med förslaget, men har på flera punkter en avvikande uppfattning, vilket redovisas nedan.

Punkt 1

Assistansia delar inte uppfattningen att schablonbeloppets ska justeras efter olika principer (avser en föreslagen uppdelning på löne- och lönebikostnader för personliga assistenter respektive övriga kostnader). Övriga kostnader är vanligen bestående av löne- och lönebikostnader till administrativ personal och till en mindre del inköp av tjänster (t ex utbildning som i sin tur baseras på lönekostnader). På samma sätt som kostnaderna för de personliga assistenterna är avhängiga resultatet av kollektivavtalsförhandlingarna påverkas övriga kostnader av motsvarande kollektivavtalsförhandlingar för övrig administrativ personal. Att den nuvarande konstruktionen skulle innebära att det saknas incitament till att rationalisera den egna verksamheten är felaktigt. Det fria valet och de assistansberättigades önskan att ha en kvalitetsmässig god service och bra löner till sina assistenter tvingar anordnaren att ständigt arbeta med effektiviseringar. De föreslagna lagförändringarna (Tillstånd och tillsyn mm) innebär mer krav och därmed ökade administrationskostnader. Assistansia anser att hela schablonbeloppet ska justeras efter en och samma princip och att nuvarande modell ska bestå, dvs lönekostnadsutvecklingsbaserad indexering.

Punkt 2

Assistansia har uppfattningen att förslaget med två olika schabloner beroende på när på dygnet assistansen utförs i grunden är bra och mer rättvist än nuvarande system. I Försäkringskassans Vägledning 2003:6, version 3, s. 128 står att personen har rätt att själv bestämma när på dygnet hon eller han behöver assistans. LSS-kommitténs förslag kan begränsa den rättigheten om förslaget inte kompletteras med att man i efterhand kan justera schablonbeloppets ersättningsnivån efter när assistans faktiskt har utförts. Detta skulle kunna samordnas i samband med avräkningsperiodens utgång och rapporterade använda timmar och när på dygnet/helgen timmarna har utförts. Om så ej kan ske, skulle konsekvensen kunna bli så att den assistansberättigade endast kan välja när assistansen ska utföras inom angivna tidsintervall, beroende på hur timmarna är beslutade och schemalagda enligt Försäkringskassan.

Punkt 3

Den delen av schablonbeloppet som avser "Övriga kostnader" utgörs i huvudsak av lönekostnader för tjänstemän. NPI är ett index som bygger på en korg av produkter och tjänster och är inte ett lämpligt index att använda för löne- och lönebikostnader. Att som föreslagits räkna om delen Övriga kostnader efter 1997 års startnivå och NPI, framstår som irrelevant och därtill en oskälig besparing som inte tar hänsyn till verkliga kostnader. Med beaktande av hur verkligheten ser ut är det uppenbart att hela schablonbeloppet ska räknas upp enligt samma metod.

Punkt 4

Att inkludera ersättningen för sjuklöner i schablonbeloppet innebär en förenklad administration, vilket är positivt. Däremot är den föreslagna procentsatsen baserad på en felaktig beräkningsgrund. Den försäkring som förslaget hänvisar till är inte tillämplig och täcker inte heller alla kostnader som uppkommer. Om ersättning för sjuklöner ska inkluderas i schablonbeloppet ska schablonbeloppet höjas med en procentsats på som lägst tre procentenheter.

Punkt 5

Assistansia ställer sig frågande till varför en mycket liten del av arbetsmarknaden ska särbehandlas negativt jämfört med den övriga arbetsmarknaden och närliggande områden såsom hemtjänst och sjukvård. Orsaken till den sänkta sociala avgiften för ungdomar är att det ska vara ett incitament för att anställa ungdomar som kommer in på arbetsmarknaden och som sedan blir äldre för varje år. Utan incitamentet försvinner drivkraften till att anställa ungdomar. Vi tror inte att det kan ha varit Regeringens avsikt att negativt särbehandla personlig assistans och anser det som självklart att en sänkning av de sociala avgifterna för ungdomar ej ska vägas in vid fastställandet av schablonbeloppets storlek.

6.6 Tillsyn och kontroll

- 1. Tillsynen över personlig assistans ska vara en del av den statliga sociala tillsynen. Det gäller även tillsyn av enskilda assistansanordnare.*
- 2. Våra tidigare förslag om tillstånd för att anordna personlig assistans och möjligheter till sanktioner i form av föreläggande och återkallelse av tillstånd samt anmälningsplikt för dem som avser att själv anställa sina personliga assistenter bör genomföras även med ett statligt huvudmannaskap. Det ska vara möjligt att återkalla tillstånd att anordna personlig assistans vid ekonomisk misskötsamhet och ett sådant tillstånd ska kunna återkallas interimistiskt och utan att något föreläggande föregått återkallelsen.*
- 3. Tillståndsgivningen bör hanteras av en länsstyrelse för hela landet. Tillstånds- och tillsynsmyndigheterna bör tillföras ytterligare tjänster för uppgifter som avser personlig assistans och som ligger utanför den tillsyn och tillståndsgivning som bedrivs i dag.*
- 4. Försäkringskassan ska ansvara för att de som beviljas personlig assistans får information inför valet av anordnare medan tillstånds- och tillsynsmyndigheten ska ansvara för att uppgifter om beviljade tillstånd för enskilda assistansanordnare är enkelt tillgängliga.*
- 5. Assistansersättning ska betalas ut direkt till de anordnare som den enskilde väljer. Anordnare av assistans ska vara ansvariga för redovisningen av hur medlen använts och också för eventuell återbetalning. Försäkringskassan bör ges*

- möjlighet att kräva den redovisning av anordnare av assistans som behövs för att kontroll av att ersättningen använts på avsett sätt ska kunna ske.*
6. *Regeringen bör i ett senare skede bedöma hur lång avräkningsperioden ska vara. Det är då viktigt att beakta effekterna av de lagändringar som just har genomförts när det gäller assistansersättningen.*

Assistansia instämmer med förslaget att införa tillstånd och tillsyn för att säkerställa kvaliteten i assistansens utförande, vilket vi föreslog skulle introduceras redan i samband med förändringarna i LASS den 1 juli 2008. Nedan redovisar vi vår uppfattning avseende punkt 1, 2 och 5.

Punkt 1

För att kvalitativ assistans ska garanteras samtliga assistansberättigade bör samma tillståndskrav ställas på kommunen i rollen som utförare av assistans. Bedömningen att kommuner har erforderliga kunskaper och kompetens för verkställigheten av assistansen saknar grund och tenderar att skapa otillbörlig konkurrens mellan privata företag och kommunen som anordnare.

Punkt 2

Assistansia anser att ett tillstånd att bedriva assistansverksamhet inte ska kunna återkallas innan en utredning har genomförts och innan assistansanordnaren har getts möjlighet att vidta eventuella åtgärder. Det är inte rimligt att interimistiskt stänga ned en assistansanordnares totala verksamhet och därmed samtliga kunders assistans på grund av en misstanke, som senare kan visa sig vara felaktig.

Punkt 5

Assistansia instämmer i att Försäkringskassan ska ha möjligheten att neka utbetalning av assistansersättningen när den valda utföraren saknar tillstånd. Assistansia vill dock förtydliga att Försäkringskassan endast bör ha befogenheten att besluta om utbetalning av ersättning till annan anordnare som valts av den assistansberättigade.

7.1 Övergripande frågor om kvalitet och kostnader

1. *Socialstyrelsen bör få i uppdrag att, i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting, bedöma i vilken utsträckning den behovsbedömningsmodell för personlig assistans som ska vara klar år 2011 kan användas även för andra LSS-insatser och vilka kompletteringar som kan behövas för att detta ska vara möjligt.*
2. *Socialstyrelsens arbete med kvalitetsindikatorer inom LSS-området bör fortsätta. Kvalitetsindikatorerna bör användas för förbättringsarbete inom verksamheter med stöd och service enligt LSS och för att ge brukare, anhöriga och övriga medborgare information om dessa verksamheter.*
3. *Socialstyrelsen och länsstyrelserna bör få i uppdrag att utarbeta bedömningskriterier för tillsynen av kommunernas och landstingens uppgifter och insatser enligt LSS.*
4. *Genom information till kommunerna bör regeringen tydliggöra att den föreslagna lagen om valfrihetssystem (LOV) också är avsedd att omfatta kommunala LSS-insatser.*
5. *Kommunernas särskilda uppgifter enligt LSS ska kompletteras med en uppgift att upprätta en plan för hur de som omfattas av lagens personkrets ska få sina behov tillgodosedda.*

Assistansia vill påpeka - avseende punkt 4 - att de individer som idag har personlig assistans enligt LSS (3.341 personer den 1 oktober 2007) och valfrihet avseende utförare (vilket är inskrivet i lagen), kommer att fräntas - om LSS-kommitténs förslag genomförs - rätten att välja utförare. I den föreslagna nya insatsen Personlig service med boendestöd kommer det att vara upp till respektive kommuns beslut huruvida valfrihet ska gälla för berörda individer eller inte. Ett rimligt antagande är att individens valfrihet begränsas till de kommuner som infört kundval (t ex genom LOV). Detta skulle medföra att likabehandlingen - vilket är en grundpelare i LSS-reformen - upphör att gälla för närmare 20 % av de assistansberättigade. Assistansia hänvisar även till avsnittet 7.4, Stöd och service i ordinärt boende nedan.

7.4 Stöd och service i ordinärt boende

1. *Personlig service med boendestöd ska införas som ny insats i LSS. Rätten bör utgå från definitionen av hemtjänst, men ge den enskilde rätt till ett beslut som avser direkt stöd tid. Rätten till personlig service med boendestöd ska avse högst 40 timmars stöd per vecka. Effekter av detta i förhållande till det särskilda utjämningsystemet för kommunala LSS kostnader bör beaktas i den fortsatta beredningen av förslaget.*
2. *I samband med att den nya insatsen införs tas den nuvarande insatsen ledsagarservice bort ur lagen. Avlösarservice enligt LSS ska inte påverkas av den nya insatsen.*

3. *Regeringen bör bedöma om det behövs ytterligare klargöranden av vilket stöd och service som personer med dövblindhet kan ges enligt LSS när Socialstyrelsens uppdrag att precisera innebörden av vardagstolkning enligt HSL har avrapporterats.*

Assistansia anser att Personlig service med boendestöd kan vara en insats till personer med något mindre omfattande hjälpbehov, men denna service kan inte ersätta personlig assistans.

Assistansia anser också att om insatsen Personlig service med boendestöd införs, ska den insatsberättigades valfrihet av utförare skrivas in i lagen. 1 oktober 2007 fanns det 3.341 personer berättigade till personlig assistans enligt LSS. Dessa kan vara personer som i framtiden kan komma ifråga för denna insats. **Varför ska de som tidigare har fått välja en lösning som passar deras behov och önskemål inte kunna få göra det längre?** Servicen ska som namnet antyder vara just personlig och då måste den insatsberättigade också kunna påverka utformningen av tjänsten och valet av utförare. (Se även avsnitt 6.3, Behov).

Punkt 1

Assistansia bedömer att den maximala nivån på 40 timmar per vecka begränsar insatsen till att utgöra ett komplement till övriga insatser. Den maximala gränsen kommer att leda till generella bedömningar som strider mot de nationella handikappolitiska målen. Assistansia vill fästa uppmärksamhet på vikten av att bevara nuvarande laglydelse av rätten till personlig assistans.

Punkt 2

Enligt förslaget ska personlig service med boendestöd även innefatta ledsagarservice. Samtidigt sägs att insatsen inte ska användas för återkommande behov utanför den egna bostaden. Det sätt på vilket ledsagarservice ska ingå i den nya insatsen måste därför förtydligas.

Det föreslås att den nya insatsen inte ska få användas på arbetet eller vid resor. Personer som har behov av hjälp för att arbeta eller resa ska därför komplettera insatsen med andra stödformer. Någon lämplig stödform för att kunna resa finns inte enligt LSS om man tar bort insatsen ledsagarservice, vilket innebär att personen istället är hänvisad till insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL). Den SoL-insats som kan vara aktuell för hjälp vid resa är ledsagarservice. Assistansia anser att det är en onödigt krånglig och byråkratisk väg att gå för att åstadkomma samma sak som idag, dvs. möjliggöra resande för personer med funktionsnedsättningar.

Assistansia instämmer i punkt 3.

Örebro som ovan

Assistansia AB

Harald Wessman
Verkställande direktör